

ТАКИМ ЗАПАМ'ЯТАВСЯ ВОЛОДИМИР ОВСІЙЧУК

Людмила ГЕРУС

докторка історичних наук, кандидатка мистецтвознавства,
старша наукова співробітниця, завідувачка відділу,
Інститут народознавства НАН України,
відділ народного мистецтва,
проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,
e-mail: ludmilagerus@gmail.com

Постать Володимира Антоновича Овсійчука живе у пам'яті широкого кола тих, кому довелося зазізнатися з неординарною особистістю і видатним вченим, який володів глибокою ерудицією та мав власну філософію життя.

Володимир Антонович був ініціативною людиною, відверто ділився своїм досвідом. А його життєва школа і дослідницькі надбання, які вимірюються понад 60-ма роками відданої праці на ниві мистецтва, вагомі. Це численні знані серед фахівців та шанувальників української культури наукові статті, монографічні дослідження, а також рецензентська і редакторська діяльність, опонентські відгуки на дисертаційні роботи тощо.

Попри глибокі знання образотворчого мистецтва — живопису, графіки, скульптури, а також архітектури — Володимир Антонович приязно, з пієтетом ставився до декоративного, зокрема, декоративно-ужиткового мистецтва, яке ґрунтувалося на народній творчості.

Багатогранність зацікавлень вченого виявилась у розумінні та щирому захопленні й іншими жанрами мистецтва — театром, музикою, співом, а також літературою. Оригінально реалізував маестро свій талант у власній малярській практиці, залишивши різні за тематикою та інтонацією полотна, які вже отримали високу оцінку мистецтвознавців [1, с. 291—292].

Сутнісним штрихом творчого портрета фахівця й особистості Володимира Овсійчука було безпосереднє спілкування під час приватних бесід, виступів на відкриттях виставок, презентаціях мистецьких видань, круглих столах, обговореннях, дискусіях з питань історії та теорії мистецтва. Володимир Овсійчук був блискучим оповідачем, якому вдавалося фахово й водночас захоплююче, феєрично, з дотепами, бувальщинами, розповідати про події з історії та життя як українських, так і європейських митців — майстрів пензля, різця, архітектури.

Володимир Антонович зі щирим зацікавленням контактував з усіма небайдужими до мистецтва. Він був винятково вимогливим рецензентом і критиком. Часто його коментарі були емоційними, але влучними та небезпідставними. В Інституті народознавства НАН України під час щорічного звіту вчених про виконану наукову роботу рецензії Володимира Антоновича з певним острахом чи то пересторогою очікували і молоді, і досвідчені дослідники. Про-

Виступ Володимира Овсійчука на відкритті виставки

У помешканні Володимира Овсійчука: 1 ряд (зліва направо) — Ростислава Грималюк, Володимир Жишкович; 2 ряд (зліва направо) — Роман Демків, Софія Король, Володимир Овсійчук, Ірина Волицька

те вже схвальна оцінка наукового доробку Володимиром Овсійчуком була предметом гордості для науковця.

У такий спосіб виплекалися наступні покоління мистецтвознавців. Серед послідовників доктора мистецтвознавства, професора, члена-кореспондента Академії мистецтв, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка, завідувача відділу мистецтвознавства Інституту народознавства НАН України Володимира Овсійчука його учні, які отримали гарт у його школі,

талановиті, оригінально мислячі вчені, які продовжують його працю з вивчення та репрезентації української культури і мистецтва безпосередньо в Інституті народознавства НАН України, де вчений працював впродовж 37 років до завершення свого земного життєвого шляху, а також реалізують набуті знання в інших дослідницьких та освітніх осередках України. За влучним висловлюванням директора Інституту народознавства, академіка НАН України Степана Павлюка, «це — наукова школа, суттю якої виступає синтетичність методик при розгляді українського мистецького явища, обов'язковість європейського підходу, суспільно-історична основа» [2, с. 282]. Непроминальними його критеріями й поглядами на мистецькі процеси та роль художньої критики нині послуговуються мистецтвознавці очолюваного Володимиром Овсійчуком відділу мистецтвознавства Ірина Волицька, Володимир Жишкович, Ростислава Грималюк, Оксана Герій, Софія Король, Назар Козак, Мар'яна Левицька, Орест Макояда, Артур Іжевський, Андрій Лесів, а також відділу народного мистецтва — Олена Никорак, Ольга Олійник, Оксана Шпак, Галина Івашків, Агнія Колупаєва, Романа Мотиль, Олена Фндорчук. Це далеко не всі з тих, кому довелося йти поруч з Володимиром Овсійчуком, загорітися його пристрастю до мистецтва.

Авторка статті особисто вдячна Володимирі Антоновичу за корисні поради й підтримку у науковому становленні. Важливим був, зокрема, виступ Володимира Антоновича на захисті дисертації, присвяченої українській народній іграшці.

Найперше Володимир Овсійчук високо охарактеризував мистецьку цінність української народної іграшки, яка заслуговує на окреме наукове дослідження, зокрема дисертаційне. Довший час, — як зазначив Володимир Антонович у виступі, — іграшка залишалася поза увагою вчених, хоча в українських музеях, зокрема Музеї етнографії та художнього промислу, зберігається багата за географією та хронологією, а також типологічним представленням збірка народної іграшки. Українська іграшка дуже розмаїта, багата регіонально.

Художню якість української народної іграшки підкреслила виставка з фондів Музею етнографії та художнього промислу 1980 року [3], у підготовці якої активну участь брав Володимир Антонович. «Коли ми робили експозицію в музеї, — як висло-

вився Володимир Антонович, — то переконалися у колосальній духовній глибині народної іграшки, це душа народу, його світогляд. Здавалося б, іграшка — такий маленький елемент, така маленька сторінка в історії народної культури, але які в ній криються багатющі народні джерела. Через іграшку ми можемо прослідкувати подих нашої дохристиянської слов'янщини. Вартим уваги є відображення в іграшці взаємовпливів міської і сільської культури, особливо наприкінці XIX століття»¹. Для мене було відкриттям, що у тоді Львівському відділенні Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського (від 1992 року — Інститут народознавства НАН України) була спроба написання дисертаційного дослідження про українську народну іграшку. У праці Маргарити Компанейць, яка взялася за цю тему, — зауважив Володимир Антонович, — «були досить цікаві моменти, здавалося, що їй потрібен лише один крок, проте забракло матеріалу, наукових ідей для завершення роботи».

¹ Стенограма захисту дисертації Людмили Герус «Українська народна іграшка кінця XIX — першої половини XX ст. (історія, типологія, художні особливості)» на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. 19 грудня 1997 р. Архів авторки.

Особливо приємно вразило те, що Володимир Антонович помітив завзяття до вивчення іграшки: «Мені подобається, що Людмила Герус надзвичайно полюбила іграшку як об'єкт дослідження, про це свідчить представлена дисертація. Проте, перед дослідницею величезна ділянка цікавої роботи, у чому бажаю їй успіхів і щиро радію, що є вчена, яка вивчає народну іграшку». Ці слова знаного, авторитетного дослідника і тишили, і, водночас, надихали та стимулювали до подальших наукових пошуків.

Неповторною індивідуальністю, невтомною працею, обширами дослідницьких інтересів, аналітичною об'єктивністю у вивченні культурних та мистецьких явищ, які окреслилися вагомою науково-творчою спадщиною, Володимир Антонович Овсійчук здобув заслужене визнання й пошану в середовищі мистецтвознавців, митців та шанувальників української культури і мистецтва.

1. Яців Р. Малярська творчість Володимира Овсійчука. *Народознавчі зошити*. 2004. № 3—4. С. 291—292.
2. Павлюк С. Мистецтво стало його єством. *Народознавчі зошити*. 2004. № 3—4. С. 273—284.
3. *Українська народна іграшка. Виставка, присвячена міжнародному року дитини. Проспект*. Авт.-упоряд. М.П. Компанейць. Львів, 1980. 38 с.: іл.